

• • • • •
TEDEN VZGOJE 2021
• • • • •

5. 9. do 12. 9. 2021

Svetovno vzgojno zavezništvo

Društvo katoliških pedagogov Slovenije v sodelovanju s
Komisijo za šolstvo pri SŠK in Slovenskim katehetskim uradom

Dragi vzgojitelji!

Teden vzgoje je pobuda Društva katoliških pedagogov Slovenije, ki sta se ji letos pridružila tudi Slovenski katehetski urad in Komisija za šolstvo pri Slovenski škofovski konferenci. Teden želi nagovoriti vse vzgojitelje: duhovnike, katehete in katehetinje, učitelje in učiteljice, vzgojitelje in vzgojiteljice, starše in še bi lahko naštevali. Vzgajamo namreč vsi. Sebe in druge. Ker je vzgoja tako pomembna, je papež Frančišek 12. septembra 2019 s sporočilom ob začetku iniciative Svetovnega vzgojnega zavezništva v Rim povabil predstavnike z vsega sveta, da bi podpisali skupno zavezo za oblikovanje vzgojnega zavezništva na globalni ravni. Na podlagi njegove pobude je nastal delovni dokument, ki bi ga morali zainteresirani obravnavati na skupnem srečanju, pa je to žal preprečila pandemija. V njej smo še bolj spoznali, kako pomembna je vzgoja. Dokument temelji na sedmih točkah, ki jih je papež predstavil v svojem govoru na prestavljenem srečanju, ki je virtualno potekalo 15. oktobra 2020.

Če jih na kratko povzamemo, nas papež povabi, da se skupaj zavežemo:

- prvič, da bomo v središče vsakega izobraževalnega programa, tako formalnega kot neformalnega, postavili človeka z njegovo vrednostjo in dostojanstvom,
- drugič, prisluhniti glasovom otrok in mladih, ki jim posredujemo vrednote in znanje,
- tretjič, spodbujati polno udeležbo deklet in mladih žensk v izobraževanju,
- četrtrič, v družini videti prvo in bistveno mesto izobraževanja,
- petič, izobraževati in se izobraževati o potrebi po sprejemanju, vključevanju in zlasti odprtosti do najbolj ranljivih in marginaliziranih,
- šestič, zavzemanju za iskanje novih načinov razumevanja gospodarstva, politike, rasti in napredka,
- sedmič, varovanju in negovanju našega skupnega doma, varovanju pred izkoriščanjem njegovih virov ter odločitvi za treznejši življenjski slog.

Pobudi svetovnega vzgojnega zavezništva se pridružujemo tudi pri DKPS, SŠK in SKU. Zato smo letos tako naslovili Teden vzgoje. Ta ima dva temelja, eden je zavest o pomembnosti ne le izobraževanja, pač pa tudi vzgoje v naših vrtcih, šolah, na fakultetah in v drugih vzgojno-izobraževalnih ustanovah. Drugi, pomembnejši, pa je duhovni vidik. Radi bi spodbudili, da bi v tednu vzgoje – pa tudi na splošno – molitveno podprli vse, ki so zaposleni v vzgoji in izobraževanju, tudi tiste nevidne, ki prostore počistijo, pripravijo obroke itd., ter vse zaupane jim varovance. Letošnje gradivo ob Tednu vzgoje tako vsebuje razmišljanja posameznikov o vzgoji in vzgojnem zavezništvu. Veseli bomo, če jih boste uporabili tako za osebno razmišljanje kot tudi za kratko branje v skupnostih, pri evharistiji. Dodali smo tudi prošnje za posamezne katoliške vzgojne in izobraževalne ustanove, ki jih lahko uporabite za osebno molitev ter pri skupnih bogoslužjih. Dopisali smo tudi podatke za lažjo predstavo, koliko otrok, mladih, odraslih je v te ustanove vključenih in kako delujejo pri nas.

UVOD / TEDEN VZGOJE 2021

Naj zaključimo z mislijo papeža Frančiška z že omenjenega srečanja oktobra 2020:

»Ne pozabimo, bratje in sestre, da velike spremembe ne nastanejo za mizami ali v pisarnah. Ne. Obstaja 'arhitektura' miru, h kateri prispevajo različne ustanove in posamezniki v družbi, vsak v skladu s svojim strokovnim področjem, ne da bi koga izključili (prim. Fratelli Tutti, 231).«

Naj bo teden vzgoje 2021 lepa 'arhitektura', ki bo oplemenitila umetniški proces, ki mu rečemo vzgoja.

Matevž Vidmar,
podpredsednik DKPS

Marko Weilguny,
tajnik Komisije za šolstvo pri SŠK

Prvi Teden vzgoje je bil 2018, kar pomeni, da je letošnji že 4. zapored. Od vsega začetka želimo poudariti pomembnost vzgoje v vseh vzgojno izobraževalnih ustanovah ter opozoriti na pomen duhovne podpore, predvsem molitvene, za vse, ki so v vzgojno izobraževalne procese vključeni.

»Poslušaj, sin moj, vzgojo svojega očeta, ne zamej nauka svoje matere.«
(Prig 1,8)

1. DAN: nedelja, 5. 9. 2021

RAZMIŠLJANJE

dr. Franci Šuštar, ljubljanski pomožni škof in predsednik Komisije za šolstvo pri Slovenski škofovski konferenci

Drage vzgojiteljice in vzgojitelji, učiteljice, učitelji, profesorice, profesorji, drage katehetinje in kateheti, dragi duhovniki, dragi starši, stari starši, dragi bratje in sestre!

Kot je že v uvodu zapisano, je v resnici potreben zelo oseben nagovor prav vsakemu od nas. Prav vsi smo namreč pomembni za te »najmanjše«, h katerim smo poslani. Papež Frančišek ob različnih priložnostih rad navaja afriški pregovor, ki pravi, da je za vzgojo otroka potrebna cela vas.

Verjetno bi se morali tudi mi tega večkrat bolj zavedati. Tega, da nas najmanjši gledajo in opazujejo, in da jih – če hočemo ali ne – vzgajamo. Vzgajamo s svojimi besedami, s svojim ravnanjem, s svojim zgledom. In tako je gotovo prav, da se tega ne le zavedamo, ampak da v odgovornosti in tudi v veselju to vlogo sprejmemo – da nam je zavestno mar za to, v kakšne ljudi pomagamo odraščati najmanjšim okoli nas. Da nam postane skupna skrb, skupna zaveza, da ne glede na to, kaj počnemo, vedno vemo, da je naša odgovornost tudi v tem, da otrokom in mladim pomagamo na njihovi poti do polnosti življenja.

Dragi bratje in sestre, hvala vsem vam, ki delujete na področju vzgoje in izobraževanja. Hvala za vaš trud, vaš čas, za vso energijo in potrpljenje, ki ju darujete. Hvala vam, da delite to poslanstvo. Vsem vam želim, da bi mogli moč in energijo za svoje delo zajemati pri virih žive vode in bi mogli v svojem poslanstvu videti, kako preko služenja najmanjšim služite tudi Kristusu, ki nam v priliki razodeva: *»Resnično, povem vam: Kar koli ste storili enemu od teh mojih najmanjših bratov, ste meni storili.«* (Mt 25,40)

Želim vam prijetno šolsko leto. Da bi vsi, ki so vam tako ali drugače zaupani v skrb, mogli ob vas rasti ter da bi rastli in zoreli tudi sami. Da bi rastli ob vseh trenutkih izzivov in preizkušenj pa tudi v trenutkih hvaležnosti za prijetnost vašega dela, v katerih bi se živo zavedali blagoslova in čutili Božje varstvo in vodstvo pri svojem poslanstvu. Pa naj bo razmerje med prvimi in drugimi trenutki kar najbolj ugodno.

PROŠNJE

Ob začetku šolskega leta na oltar položimo naše skupne prošnje.

1. Jezus, prosimo te za vse vrtčevske otroke, šolarje, dijake, študente in druge vključene v vzgojno-izobraževalni proces, blagoslovi njihovo delo, trud in notranjo rast.
2. Jezus, naj se vzgojitelji, učitelji, profesorji in drugi zavedajo pomena svoje vloge pri vzgoji mladih.
3. Jezus, daj staršem vztrajnosti in poguma, da bodo svoje otroke vzgajali za dobre, odgovorne državljane in kristjane.
4. Jezus, odgovorni v politiki in družbi naj spoznajo pomen vzgoje v današnjem času.
5. Jezus, v svojem usmiljenju k sebi sprejmi vse rajne iz naših družin.

Cerkev je od nekdaj poklicana k skrbi za vzgojo otrok in mladih. Obveznost imenovati učitelja za vsako stolnico, ki bo skrbel za izobrazbo najrevnejših, je bila formalno določena že na III. lateranskem koncilu 1179.

**»Pojdite torej in naredite vse narode za moje učence: krščajte jih v ime Očeta in Sina in Svetega Duha in učite jih izpolnjevati vse, kar koli sem vam zapovedal!«
(Mt 28,19-20)**

2. DAN: ponedeljek, 6. 9. 2021

RAZMIŠLJANJE

Zala Žnidarič, študentka 1. letnika specialne in rehabilitacijske pedagogike

»Dobro vemo, da to, kar delamo, ni nič drugega kakor kapljica v morje. A če ne bi bilo te kapljice, tudi morja ne bi bilo.« (sv. Mati Terezija)

Vse, odkar je bil ustvarjen, si človek močno prizadeva, da bi svoje življenje naredil lažnejše, s tem zmanjšal lastno trpljenje in povečal lastno srečo. Ta težnja pa ne vodi v pravo smer, kadar je v ozadju želja po nadvladi, moči, bogastvu ... Pomislimo samo na številne vojne, ki so se zvrstile tekom zgodovine, pa na suženjstvo in izkoriščanje. Vse to je na žalost še danes prisotno v mnogih državah po svetu. Prej omenjena težnja po egoističnem izkoriščanju pa je vodila in še vodi tudi v eno največjih groženj človeštvu – podnebne spremembe. Ta težnja je pripeljala tudi do alarmne rasti odvisnosti od digitalnih naprav, ko so te naprave, ki so v osnovi namenjene pomoči človeku, postale skorajda 'pametnejše' od njega samega in nad marsikom tudi 'nadvladale' itd.

Toda napredek ni nujno destruktiven. Le-ta je pripeljal tudi do odkritij medicine, ki nam pomagajo pri daljšem in kakovostnejšem življenju, do deklaracije o človekovih pravicah, do ustanovitve številnih človekoljubnih organizacij in podobo. Ljudi, aktiviste, ki se pogumno zavzemajo za zmanjševanje družbenih krivic in oblikujejo tovrsten napredek, vodijo vrednote, kot so ljubezen, pravičnost, dobrosrčnost ..., te pa so jim bile podarjene v mladosti. Kako pomembna sta vzgoja in izobraževanje, odlično predstavi misel Malale Yousafzai: *»En otrok, en učitelj, en svinčnik in ena knjiga lahko spremenijo svet.«* Ravno z vzgojo mladih, ko jim predstavimo in smo jim zgled v pravih vrednotah, naredimo največ za konstruktivno soočanje z izzivi, ki jih pred njih postavlja današnji čas, in za lepšo prihodnost naše družbe.

Vzgoja pa ne poteka samo v šoli ali doma, na vzgojo otroka vplivajo vsebine, o katerih otrok bere ali jih gleda prek digitalnih medijev, predvsem pa nanjo vplivajo ljudje, ki otroka obkrožajo, pa naj bo to hišnik v šoli, trener, brat, sestra, starši, župnik, sosedje, vzorniki ... Vsak izmed nas je kapljica, skupaj pa smo morje. Ti, jaz, mi vsi imamo moč in odgovornost, da smo z udejanjanjem plemenitih vrednot zgled otrokom in mladim ter tako skupaj oblikujemo svetlejšo prihodnost, kakor pravi tudi mati Terezija: *»Dobro vemo, da to, kar delamo, ni nič drugega kakor kapljica v morje. A če ne bi bilo te kapljice, tudi morja ne bi bilo.«*

PROŠNJE

Drugi dan Tedna vzgoje v Božje naročje in Marijino varstvo izročamo naše najmlajše. Veliko otrok po vsej Sloveniji prve korake v veri naredi v katoliških vrtcih. Zato prosimo zanje.

1. Dobri Oče, prosimo za vse otroke v katoliških vrtcih. Naj v njih vzklije seme vere v tvojo neizmerno dobroto.
2. Dobri Oče, prosimo za vse vzgojiteljice in vzgojitelje, ki se dnevno srečujejo z otroki, da bi mogli v njih videti tvoj nedolžen pogled.
3. Dobri Oče, prosimo za vse ostale zaposlene v katoliških vrtcih, ki poskrbijo, da otroci živijo v varnem, čistem in mirnem okolju, blagoslavlja jih pri njihovem delu.
4. Dobri Oče, prosimo za vse politike in druge, ki odločajo o delovanju zasebnih katoliških vrtcev. Daj jim modrosti Svetega Duha, da bi spoznali pomembnost raznovrstne in kakovostne predšolske vzgoje.
5. Dobri Oče, prosimo za vse rajne, ki so bili zaposleni v katoliških vrtcih. Njihovo delo poplačaj z večnim življenjem.

V Sloveniji deluje 20 katoliških vrtcev, ki predstavljajo pomemben del znotraj sistema predšolske vzgoje. Na sploh je v predšolski vzgoji največ zasebne iniciative, saj je zasebnih vrtcev kar 96. Ob tem deluje še 108 javnih vrtcev (razdeljenih v večje število enot), vrtec pa najdemo tudi pridružen 204 osnovnim šolam.

»Vzel je otroka, ga postavil poleg sebe in jim rekel: "Kdor sprejme tega otroka v mojem imenu, mene sprejme, in kdor mene sprejme, sprejme tistega, ki me je poslal. Kdor je namreč med vami vsemi najmanjši, ta je velik."« (Lk 9,47-48)

RAZMIŠLJANJE

Špela Poljanec, specialna pedagoginja in mati dveh otrok

Družba spreminja posameznika, a tudi posameznik spreminja družbo

Spremeniti svet je verjetno skrita želja vsakega otroka ali notranjega otroka. Vsak izmed nas si lahko zamisli zanj idealen svet – lepši, pravičnejši, enakovrednejši, bolj zdrav ... Idealnega sveta ni, zato bi lahko v prvem trenutku zatrli željo (notranjega) otroka po nečem boljšem, bolj ustreznem, bolj primernem, idealnem. Vendarle nam že kratek premislek, tudi pomislek ali pa, če hočete, upornik v nas, ponudi alternativo. Seveda se svet lahko spreminja, je pa za to potreben čas in prostor. Časa ne moremo nadzorovati, prostor pa (vsaj v neki meri) lahko. Prostor spreminjamo tako, da s svojim delovanjem poskušamo spremeniti pogoje. Če se osredotočimo predvsem na vzgojo, to pomeni, da s svojim delovanjem skušamo vplivati na otroka, njegov razvoj, znanja in izkušnje. To lahko počnemo neposredno, z vzgojo in izobraževanjem v najosnovnejšem in najkonkretnjšem pomenu, t. j. preko oblikovanja ali razreševanja vzgojnih in učnih situacij, s čimer otroku omogočamo pridobivanje novih znanj in izkušenj. Lahko pa to počnemo posredno, s prikrito vzgojo, s tistim, kar počnemo zavedno ali nezavedno in kar je del nas, našega delovanja, vedenja in vedènja. Tako sporočamo svetu, kdo pravzaprav smo v odnosu do sebe in drugih. To pomeni, da svet lahko preko svojega delovanja spreminjamo tudi z zgledom.

Stara modrost pravi, da besede učijo, zgledi pa vlečejo. Povezava obojega pa predstavlja osnovo za spreminjanje posameznikovega sveta. Kako? Spomnimo se na tiste osebe, ki so nam v življenju dale največ, ki so nas spodbudile k rasti, ki so nas (zavedno ali nezavedno, formalno ali neformalno) spodbudile k razmisleku, k iskanju razlage, k raziskovanju. Upam si trditi, da so prav tiste osebe za nas naredile nekaj več. Tega niso naredile nujno zaradi nas samih, lahko da se celo ne zavedajo, kaj so storile za nas. A so nam ostale v spominu in najverjetneje tudi vplivale na nas. Svetovno vzgojno zavezništvo po mojem mnenju spodbuja tudi in ravno k temu: k zavedanju, da smo vsi nekomu zgled in tudi k razmisleku o tem, kakšen zgled smo. Kajti tudi jaz lahko v določenem trenutku za nekoga odigram ključno vlogo, ki bo lahko spremenila njegovo razumevanje sveta in njegovo nadaljnje delovanje. Tega se lahko zavedam ali ne, enako posameznik, na katerega vplivam. Zato je ključno razločevanje, kakšen zgled sem, kakšen zgled želim biti in kakšne zglede potrebuje svet.

Celotno razmišljanje nas pripelje do velike odgovornosti vsakega izmed nas. Namreč, spreminjanje sveta se začne že pri malčkih. To pomeni, da je treba spodbujati že majhne otroke, od prvega 'zakaj' dalje, da ob različnih dilemah, dogodkih, izkušnjah razmišljajo, razčlenjujejo in so radovedni. Potrebno je, da odrasli sprejemamo njihove pobude, jim damo možnosti za raziskovanje in ugotavljanje lastnih zaključkov in tudi, da jim omogočamo zagovarjanje in utemeljevanje svojih spoznanj. Hkrati pa je nujno, da z zgledom, preko lastne komunikacije in odnosa omogočamo, da se že malčki in otroci krepijo v sprejemanju različnosti, da jih spodbujamo k zavedanju, da lahko za različne posameznike obstajajo različni pogledi, ter jih preko

3. DAN / TEDEN VZGOJE 2021

zgleda usmerjamo k sprejemajočemu in spoštljivemu odnosu do ljudi z drugačnim mišljenjem.

Nenazadnje je to bistvo vsake vzgoje: pomagati malemu nebogljenemu bitju usmeriti njegovo življenjsko moč, pogum in radovednost v izgrajevanje močne, pokončne, a hkrati razumevajoče in sprejemajoče osebnosti. In to je naš glavni cilj: da smo posamezniki, ki spreminjajo družbo na bolje, kajti tudi družba bo potem lahko spreminjala posameznike.

Zapomniti si velja dve stvari: dobro znano modrost, da zgledi vlečejo. In dejstvo, da nihče v procesu spreminjanja sveta ni nepomemben. Vsi smo Jakob, črvički, nad vsemi nami bdi Gospod. In vsak od nas lahko v določenem trenutku odigra ključno vlogo v življenju drugega. Ne vemo kdaj in kje, ne vemo kako in zakaj. In ravno to ne-védenje nas lahko spodbudi k vsakodnevnemu trudu za boljši jutri.

PROŠNJE

V Sloveniji se starši lahko odločijo, da bodo svoje otroke vključili v eno od katoliških osnovnih šol. Prosimo danes za vse, ki so z njima povezani.

1. Naš Učitelj Jezus, prosimo te, da bodo otroci v katoliških osnovnih šolah rastle tudi na duhovnem področju.
2. Naš Učitelj Jezus, tudi starši naj se zavedajo pomena duhovne rasti in naj svoje otroke vodijo k zakramentalnemu življenju.
3. Naš Učitelj Jezus, daj, da se bodo učitelji zavedali, da s svojim življenjem in zgledom prinašajo med otroke tvoje usmiljenje in dobroto.
4. Naš Učitelj Jezus, blagoslovi vse, ki nasprotujejo katoliškim osnovnim šolam, da bodo postali odprti za konstruktiven dialog.
5. Naš Učitelj Jezus, sprejmi vse rajne, ki so bili zaposleni v katoliških osnovnih šolah, povrni jim za njihovo delo.

V Sloveniji deluje 6 zasebnih osnovnih šol, izmed katerih sta dve (v Ljubljani in Mariboru) katoliški. V letu 2021 je Državni zbor sprejel zakon, ki v večji meri odpravlja diskriminacijo staršev teh otrok – po tem, ko je bil rok za odpravo neustavnosti, ki ga je leta 2014 določilo Ustavno sodišče RS, prekoračen že za več kot 5 let.

»Resnično, povem vam: Kdor ne sprejme Božjega kraljestva kakor otrok, nikakor ne pride vanj.« (Mr 10,15)

RAZMIŠLJANJE

Aleš Čerin, mož, oče štirih otrok, dedek, predavatelj, sodelavec v društvu Družina in Življenje, podjetnik, skavt, blogger

Dedki in babice se moramo spremeniti, da bi lahko vstopili v svet mladih

Živimo v času individualizma. Živimo vsak posebej, pogosto kljub temu da živimo pod isto streho. Ne zanimamo se drug za drugega. Včasih tudi, če izhajamo iz iste rodbine.

Izgleda, da velikemu ločevalcu – hudiču – dobro uspeva. Ločuje vse, kar se da. Največje veselje ima s tem, da loči človeka od Boga. Potem mu gre vse lažje: ločevanje moža od žene, otrok od staršev, starih staršev od vnukov, družin med seboj.

Zdi se, da v zahodni družbi poteka proces atomizacije družbe. Ko pa človek ostane sam, ko ni v odnosu z Bogom, ko ni vpet v družino, v rodbino, ostane brez korenin. Brez dotoka 'hranil' in brez varnosti. Strah ga je. Ranljiv je ali kot pravi Pridigar, ko pade, težko vstane (*»Boljše je, da sta dva kakor eden, ker imata dobro plačilo za svoj trud: če namreč eden pade, ga njegov tovariš vzdigne, gorje pa enemu, če pade, ker ni drugega, da bi ga vzdignil.«* (Prd 4,9-10)).

V naši družbi smo dobro ločili tudi stare starše od vnukov. Mladi ne morejo živeti s svojimi starši. Hiše tako pogosto ostajajo napol prazne, kar je velika materialna škoda, še hujša pa je tista medosebna: vnuki ostanejo brez povezave z modrostjo starih staršev.

A roko na srce, dragi dedki in babice, ni veliko modrosti med nami. Modrost namreč ne pride kar sama z leti. S staranjem pač pridobimo leta, postanemo bolj sivi, nagubani, redkih las, obenem pa sitni, godrnjavi in zoporni, navajeni poučevati, moralizirati, iskati napake pri mladih. To odbija – otroke in vnuke.

Rešitev ponuja papež Frančišek, ki v sporočilu za 1. svetovni dan starih staršev in ostarelih pravi takole:

»Kako se lahko začnem vesti drugače, ko pa je navada postala pravilo mojega življenja?« (Opomba: papež nagovarja stare starše.)

Rešitev je torej v nas 'ta starih', da spremenimo svoje slabe navade, da gremo v držo ponižnosti in stalnega bogaboječega iskanja naše vloge v življenju otrok in vnukov, ki naj bo vloga ljubeče bližine, ki pa naj ne bo preblizu in naj ne bo vsiljiva. Dati se moramo prostovoljno v 'drugo ligo'. Da bi lahko rekli podobno kot Janez Krstnik o Jezusu: *»On mora rasti, jaz pa se manjšati.«* (Jn 3,30)

Mi 'ta stari' moramo – Bog daj že od mladosti naprej – stalno preverjati naše misli, besede in dejanja v luči Božje besede. Tako, da molimo in dnevno beremo Božjo besedo, jo sprejmemo, se po njej ravnamo in pustimo, da obrodi sad (Mr 4,20). Le od tod izhaja modrost starih staršev in ne od neskončnega gledanja 'turških nadaljevalk', niti ne od brezglavih romanj po svetu.

Tako lahko vstopimo v življenja mladih ter prenašamo modrost in tudi vero v Boga na naše vnuke. In to je naša dolžnost.

PROŠNJE

V letošnjem Tednu vzgoje posebej prosimo za katoliške vzgojno-izobraževalne ustanove. Mednje spadajo tudi katoliške srednje šole. Danes se jih spomnimo v skupnih prošnjah.

1. Bog, Sveti Duh, navdihuj srednješolce v rasti in pri sprejemanju življenjskih odločitev.
2. Bog, Sveti Duh, blagoslavljal profesorje pri njihovem delu, da bodo dober zgled dijakom, ki so jim zaupani.
3. Bog, Sveti Duh, opogumljal starše, da bodo vztrajni pri vzgoji svojih otrok v njihovem najstniškem obdobju.
4. Bog, Sveti Duh, razsvetljuje odgovorne, da ne bodo nasprotovali katoliškim srednjim šolam, pač pa s podporo omogočali možnost izbire za dijake in starše.
5. Bog, Sveti Duh, naj bodo v Očetovo naročje sprejeti vsi, ki so obiskovali katoliške srednje šole, predvsem tisti, ki so prag večnosti prestopili v mukah osebnih stisk in strahov.

Katoliške gimnazije, ki delujejo v Ljubljani, Mariboru, Vipavi in Želimljah, skupaj obiskuje vsako leto več kot 1.500 mladih. V celotni populaciji otrok te starosti te šole predstavljajo približno 2 % otrok, ki svojo izobrazbo pridobivajo v srednjih šolah.

**»Ko sem bil otrok, sem govoril kakor otrok, mislil kakor otrok, sklepal kakor otrok.
Ko pa sem postal mož, sem prenehal s tem, kar je otroškega.« (1 Kor 13,11)**

RAZMIŠLJANJE

Nuša Pohlin Schwarzbartl, ravnateljica OŠ Alojzija Šuštarja v Ljubljani in mati štirih otrok

O vzgoji

Razmišljanje o odgovornem, pokončnem, zadovoljnem, izpolnjenem človeku ne more mimo procesa vzgoje. V nekem obdobju se je ob takem človeku – nekoč otroku – znašel odrasli, več njih, ki je, ki so pravilno odločali v njegovo korist: učili otroka odloga zadovoljstva, tudi s tem povezane frustracije otroka. Otroci so smeli ostajati otroci, vodeni so bili skozi prestopne kamne zrelosti, določene temeljne oblike vedenja so morali mnogokrat ponoviti. Ni bilo preveč sporočil o edinstvenosti, enkratnosti otroka. Bil pa je trden namen: priprava na samostojnost, na odgovornost do sebe, do drugih in do okolja, veliko vsakodnevnih raznolikih 'vaj' na poti v odraslost, bila je celostna ekologija odraščanja.

Afriški pregovor pravi, da je za vzgojo otroka potrebna cela vas. Ta rek kliče k oblikovanju odnosov med vsemi, ki se znajdejo na poti otroka v odraslost, še več, k dialogu znotraj teh odnosov v izobraževanju, v družini, v civilni družbi. To je danes, v času bližine 'na razdalji' velik izziv. Izkušen zakonski par, ki vodi pripravo mladih na zakon, pove, da je eden od ključnih vidikov priprave mladih zakoncev na sprejem prvega otroka v družino – imeti pogum, kako ustvariti »vzgojno vas«, zavezništvo, ki ustvarja mir, pravičnost, gostoljubnost, prenos vrednot – v vseh razsežnostih družine, širšega okolja, ki zavrača kulturo odmetavanja. Mlade žene in moške, odprti za dialog, ki bodo razmišljali z drugimi in tkali odnose z drugimi, med družinami, šolami, verami, združenji, sosedi, krajani, med generacijami in s civilno družbo, bodo lahko konkretno ustvarjali vzgojno zavezništvo, ki bo dajalo upanje v prihodnost: s solidarnostjo, s služenjem – kot kulturo srečanja, ko si ponujamo roko medsebojne pomoči, poslušanja, dialoga.

Papež nas vabi, naj poiščemo sopotnike na poti vzgoje. Mogoče se bomo morali večkrat vrniti v tišino brez e-dražljajev, da bomo lahko razmišljali, poslušali sebe in slišali drug drugega. Prepoznati moramo resnične razmere trpljenja, revščine, izkoriščanja in predvsem odrečenih možnosti, v katerih se nahajajo otroci, mladi, ki so nam zaupani, ki jih srečujemo, morda z njimi delamo. Povezujmo na tej poti glavo, srce in roke. Delujmo za konkretne spremembe, tukaj, zdaj, vsak dan.

PROŠNJE

Katoliško visoko šolstvo po svetu predstavlja velik doprinos k znanstveno-raziskovalnemu delu. V Sloveniji k temu prispeva Katoliški inštitut, ki že vrsto let izobražuje študente. Danes prosimo za vse, ki so z inštitutom povezani.

1. Gospod, daj, da bodo študentje pri svojem študiju odkrivali tvojo modrost.
2. Gospod, prosimo, da bi mogli znanstveno-raziskovalni delavci s svojim delom prispevati k pravičnejši in boljši družbi.
3. Gospod, naj se vsi zaposleni v visokem šolstvu zavedajo svoje odgovornosti in vestno vršijo zadane jim naloge.
4. Gospod, prosimo te, da bi mediji in širša družba znala sprejemati argumente stroke.
5. Gospod, povrni z večnim življenjem vsem, ki so s svojim znanstveno-raziskovalnim delom prispevali k razvoju in blaginji naše družbe.

Teološka fakulteta je ena izmed petih ustanovnih članic Univerze v Ljubljani, ki je pričela delovati leta 1919. Že pred tem je visokošolski študij potekal na jezuitskem kolegiju, ki je pričel delovati že leta 1704. Poleg Teološke fakultete na področju visokega šolstva od študijskega leta 2010/2011 deluje tudi Katoliški inštitut.

»Jaz vam bom namreč dal usta in modrost, kateri vsi vaši nasprotniki ne bodo mogli kljubovati ali ji ugovarjati.« (Lk 21,15)

RAZMIŠLJANJE

dr. Tadej Rifel, profesor filozofije ter vere in kulture na Škofijski klasični gimnaziji in oče treh otrok

Otrok in luža

Pred nekaj leti sem imel priložnost na eni od osnovnih šol voditi krožek z imenom Filip in Sofija se sprašujeta. Krožek je bil namenjen spodbujanju razmišljanja med otroki in je temeljil na metodah filozofije za otroke. Eden od osnovnih ciljev krožka je med drugim bil, da se učimo drug drugega poslušati in – kar je v resnici še pomembneje – drug drugega tudi slišati. Pogosto se nam je namreč zgodilo, da smo se med seboj odlično poslušali, ni pa nam vedno uspelo, da bi zares slišali tisto, kar nam je nekdo želel povedati. Zakaj je temu tako?

Dovolite, da odgovor poskušam prikazati s pomočjo izmišljene situacije. Recimo, da je tisti, ki posluša, v vlogi starša, in tisti, ki govori in želi biti slišan, v vlogi otroka. Starši so temu otroku pravkar kupili nov napihljiv bazen, vendar otrok ne kaže pretiranega veselja nad kopanjem v njem. Veliko raje bi se šel s prijatelji kopat v bližnji potok ali pa preprosto skakati z njimi po lužah, ki jih naredi obilnejše deževje. Jasno je, da si otrok prvenstveno ne želi kopanja, pa naj gre za še tako odlično priložnost v čisto novem domačem bazenu, ampak si želi druženja z vrstniki. Njegova želja po kopanju z njimi torej ni usmerjena v kopanje, ampak v druženje. Če torej tak otrok izraža željo po tem, da bi se rad kopal s prijatelji, ga ne bomo mogli zadovoljiti s tem, da mu kupimo nov bazen.

Največji izziv pri poslušanju je razbiranje tega, kaj v resnici želimo povedati, in ne to, kar smo dejansko povedali.

Kakšne so posledice tega razlikovanja za vzgojo v širšem smislu?

Ko učitelj dejansko sliši učenca, ki mu je zaupan v poučevanje in vzgajanje, ni najbolj pomembno to, kakšne odgovore in odzive učenec posreduje na učiteljeva vprašanja in spodbude, temveč to, kaj se skriva v ozadju tega. Za napačnim odgovorom namreč ni samo neznanje, ampak sta lahko tudi strah ali stiska. Za neprimernim obnašanjem se skriva veliko več od preprostega neupoštevanja pravil in navodil.

Vsak izmed nas ima v sebi skrito željo, da bi bil slišan s strani drugih, in sicer ne glede na raznolikost naših osebnosti in doživljanj. Ko torej slišimo s strani papeža Frančiška spodbudo, da je služenje steber kulture srečanja, je lahko ena izmed poti do tega ideala ravno pozornost tej notranji želji v vsakem. Drug drugega srečujemo v slišanosti. Morda je sedaj pravi čas, da v šolah bolj kot poslušnost prevlada slišanost.

Samo predstavljamo si lahko, kakšni bodo slišani otroci čez nekaj let. Rezultate poslušnosti poznamo in niso preveč obetavni. Iz tega, da je nekdo slišan v svoji celostnosti, pa bodo zagotovo zrasle močne osebnosti, ki bodo imele pogum izraziti svoje najgloblje želje.

Učitelji se trudimo – to je naše osnovno poslanstvo – da otroci ne uresničujejo naših pričakovanj, ampak da skupaj z njimi sledimo najglobljim človeškim potrebam. S pomočjo izbrane situacije to pomeni, da starša sicer pričakujeta, da bo otrok vesel, ko mu bosta kupila bazen, a otrok v resnici potrebuje druženje z vrstniki. Dolga in težavna pot je to, da se učitelj uči poslušanja, učenec pa izražanja.

6. DAN / TEDEN VZGOJE 2021

Ko vas torej učenci prosijo, da jim dovolite – rečeno v naši prispodobi – »skakanje po lužah«, ne imejte tega samo za izraz njihove omejene volje, temveč za globoko željo, da bi bili slišani. Biti slišan pomeni biti ljubljen. Učenci se bodo teh drobnih pozornosti poslušanja in slišanja še kako radi spominjali!

PROŠNJE

Marsikateri dijak oz. študent v okviru vzgojno-izobraževalne poti čez teden zamenja svoj primarni dom za dijaški oz. študentski dom. Prosimo danes za vse, ki so povezani s katoliškimi dijaškimi in študentskimi domovi.

1. Naš Oče, naj bodo odnosi med dijaki, študenti in zaposlenimi v domovih pristni in domači.
2. Naš Oče, prosimo te za vse vzgojitelje in duhovnike, ki delujejo v domovih, da bodo varovancem stali ob strani tudi na duhovni ravni.
3. Naš Oče, prosimo te za vse starše, predvsem srednješolcev, da bi znali svojim otrokom pustiti primerno svobodo v odraščanju.
4. Naš Oče, blagoslovi vse zaposlene v domovih pri njihovem delu, predvsem pri tistem, ki se ga ne vidi.
5. Naš Oče, v svoj objem sprejmi vse pokojne dijake, študente in zaposlene katoliških dijaških in študentskih domov.

Če je katoliških študentskih domov kar 13, pa v odstotku največji delež znotraj populacije, ki jo obsegajo na nacionalni ravni, dosegajo katoliški dijaški domovi. V 4 dijaških domovih je namreč več kot 10 % vseh dijakov, ki v Sloveniji bivajo v dijaških domovih.

**»Jezus pa mu je dejal: "Nihče, kdor položi roko na plug in se ozira nazaj, ni primeren za Božje kraljestvo."«
(Lk 9,62)**

RAZMIŠLJANJE

Janez Cigler Kralj, minister za delo, družine, socialne zadeve in enake možnosti

Za vzgojo otroka je potrebna cela vas. (afriški pregovor)

Kako bom vzgajal svoje(ga) otroke(a)? Kot oče sem se znašel pred tem vprašanjem pred dobrimi enajstimi leti, ko sva z ženo Klavdijo izvedela, da pričakujeva prvega otroka. Pretreslo me je do temelja. Sam prihajam iz enostarševske družine in se nisem imel možnosti oblikovati ob očetu. Vsi notranji procesi so mi potrdili pomen trdne družine za stabilno prihodnost današnjih otrok, da bodo lahko svobodni, samozavestni, čustveno stabilni odrasli.

Danes sem kot član vlade, minister za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti, (so)odgovoren za vzgojo in izobraževanje mladih. Ob osebnih izkušnjah vzgoje mladih v župnijskih skupinah, otroškem in mladinskem pevskem zboru, dela v Dekanijskem odboru za mlade, vzgojnega in izobraževalnega dela pri skavti in nenazadnje življenja s štirimi otroki v najini družini sem preklopil na širši, družbeni vidik vzgoje in izobraževanja. Slovenija je naša 'vas'.

V tej luči se mi zdi v prvi vrsti najpomembnejša četrta zaveza, ki jo je papež Frančišek omenil v nagovoru pred slabim letom dni: v družini videti prvo in bistveno mesto izobraževanja. Močne družine, z zdravimi odnosi, kjer sta zakonca predana drug drugemu in kjer vsak, tudi otroci, prevzema odgovornost v skladu s svojimi sposobnostmi in zmožnostmi, so najboljši prostor za vzgojo in izobraževanje. To je tudi njihova temeljna naloga. Zato država mora poskrbeti za spodbudno in zdravo okolje za močne družine.

Drugič: zelo pomembno se mi zdi poudariti, da sta vzgoja in izobraževanje neločljivo povezana. Eno brez drugega ne gre. Izobraževanje zagotavlja znanje, napredek, razvoj. Vzgoja vse to umešča v dinamično okolje naše družbe. Samo tako celovito je mogoče spoštovanje, poslušanje, dialog – sobivanje. Tega se na ravni odločevalca zelo zavedam.

In tretjič: jasne vrednote, ki so preizkušene skozi tisočletja, morajo prežemati vse vzgojne in izobraževalne načrte na vseh ravneh: svoboda, pravičnost, solidarnost, delo, spoštovanje. Morda je z vidika državne ravni zaradi dinamike menjavanja vlad, političnih programov in ljudi, ki so za njihovo izvajanje odgovorni, to še najtežje. Sisteme, kot je vzgojno-izobraževalni, je naporno spreminjati, predvsem pa so njihove spremembe dolgotrajne. Vem pa, da se splača vztrajati v prizadevanju za vnašanje teh vrednot, oziroma še širše – vrednot globalnega zavezništva, h kateremu vabi papež Frančišek, da zagotovimo prihodnost in upanje našim mladim. To nam bo vedno bolj uspevalo z zgledom – z nepopustljivo vzgojo svojih src in src vzgojiteljev, učiteljev, katehetov, ..., vseh, ki vzgajamo in izobražujemo.

PROŠNJE

Lepo in dobro nas more odpirati za presežno. Pri tem ima veliko vlogo umetnost. Katoliška Cerkev daje temu že od nekdaj velik pomen, prav tako vzgoji in izobraževanju na tem področju. Danes naj bodo naše prošnje usmerjene k vsem umetnikom in bodočim umetnikom.

1. Sveti Duh, razlij svoje darove nad vse umetnike, da bodo razodevali lepoto presežnega.
2. Sveti Duh, podari dar umnosti in vednosti vsem učencem na področju umetnostne vzgoje.
3. Sveti Duh, daj dar modrosti vsem vzgojiteljem, ki mlade vzgajajo za lepo.
4. Sveti Duh, nakloni nam umetnikov, ki nas bodo s svojimi deli vodili k tebi.
5. Sveti Duh, nakloni polnost večnega življenja vsem rajnim umetnikom.

Na področju glasbenega šolstva v Sloveniji deluje 5 katoliških glasbenih šol ter 2 orglarski šoli in 1 konservatorij.

»Hvalite ga z glasom roga, hvalite ga s harfo in citrami; hvalite ga z bobnom in plesom, hvalite ga s strunami in flavto; hvalite ga na cimbale zvočne, hvalite ga na cimbale doneče!« (Ps 150,3-5)

RAZMIŠLJANJE

prof. dr. Ivan Štuhec, direktor zavoda Antona Martina Slomška v Mariboru

Biti učitelj življenja

Jezus je bil v prvi vrsti učitelj, učitelj življenja. Vsak misijon se je vedno začel s poučevanjem in skrbjo za zdravje. Misijonarji še danes najprej poskrbijo za šolo in zdravstveno postajo, šele nato gradijo cerkve. V Evropi imamo veliko infrastrukture, veliko muzejskih in umetniških cerkva, a vse manj vernikov. Socialna država je kot model sodobne povojne države prevzela šolstvo in zdravstvo in to spremenila v javno dobro. Ponekod je ostala kombinacija javnega in zasebnega, tako je preprečen monopol enega ali drugega. Drugod, kot pri nas v Sloveniji, tega ravnotežja ni. Obratno, ljudje s staro socialistično in novo levičarsko miselnostjo zagovarjajo popolno javno šolstvo in zdravstvo, kar pa je za udeležence slabo. Slabo iz več razlogov. Najprej zato, ker državljani nimajo izbire, drugič zato, ker ima politika preveč vpliva na področji, ki zadevata vse državljane, in končno država ali njen podsistem razpolaga z davkoplačevalskim denarjem vseh na način, ki ni nujno vsem v korist in po njihovi meri.

Prevelik vpliv države je tako postopoma tudi izrinil cerkveno sfero iz šolstva in zdravstva. Nekateri redovi, ki so tradicionalno izvrševali ti dve poslanstvi, so se prostovoljno umaknili in začeli iskati svoj življenjski prostor zgolj znotraj cerkvenega ali duhovnega življenja. Še slabše se je ta proces odvil na ravni klasične teritorialne župnije, ki je praktično iz šolskega in zdravstvenega sistema izključena. Na ta način se je izgubil stik z mladimi oziroma se je skrčil zgolj na katehetsko in zakramentalno področje.

Vzgoja in izobrazba ne potekata pod enotnim organskim in celovitim pedagoškim modelom, ampak sta raztrgani med domom, javnostjo in cerkvijo. Duhovnik ni več v vlogi učitelja življenja, ampak posrednik nauka in servis za zakramente. Njegovo mentorsko in v preteklosti tudi mecensko delo je oteženo. Posledično so se duhovniki tudi umaknili s področja vzgoje in izobraževanja – ali še slabše – v tem ne vidijo svoje prioritete. V preteklosti vidimo vrsto vzorov, ko so bili duhovniki pionirji na različnih življenjskih področjih, s čimer so izboljšali kvaliteto življenja ljudi. To misijonarji izven Evrope še vedno počnejo (najbolj znan je Peter Opeka).

Mi pa v Evropi mislimo, da socialna država poskrbi za vse. Socialna država ne odkriva darov posameznikov in jih ne podpira in motivira, da jih razvijejo. To lahko počnejo samo konkretni ljudje. Kot je Jezus zbiral okrog sebe učence in učenke, bi jih morali tudi mi danes, v naših okoliščinah in s pomočjo sistemov, ki jih imamo. Če duhovnik v svojem okolju zna odkriti in oceniti darove posameznikov in jim omogočiti, da delajo tisto, kar jih veseli in po čemer se uresničujejo, je učitelj (rabbi), je posrednik življenjske modrosti, načina dobrega in zdravega življenja.

BLAGOSLOV ŠOLSKIH TORB IN ŠOLSKEGA LETA

Nebeški Oče, prosimo te, blago + slovi šolske torbe, učence, ki jih bodo nosili in se vse leto marljivo učili. Blago + slovi vzgojitelje, učitelje, katehete in starše, ki se trudijo za napredek in razvoj učencev. Naj vsi spoštujejo drug drugega in vedno bolj spoznavajo Tvojo veličino, lepoto, modrost, dobroto in ljubezen. Naj živijo srečno in polno življenje. Po Kristusu, našem Gospodu. Amen.

PROŠNJE

Ogromno učiteljev in profesorjev z življenjem in zgledom pričuje v javnih šolah in ustanovah. Prav tako ogromno katehetov po slovenskih župnijah duhovnikom pomaga pri njihovem oznanjevanju Kristusovega evangelija. Prosimo za vse te pričevalce.

1. Dobri Bog, daj moči vsem članom Društva katoliških pedagogov Slovenije, ki delujejo v javnih ustanovah, da bi ostali zvesti tvojemu nauku.
2. Dobri Bog, nakloni dar vztrajnosti katehetom in katehetinjam, predvsem tistim, ki vztrajajo na sodobnih dvoriščih poganov.
3. Dobri Bog, prosimo te za vse veroučence, da bi mogli v svojih katehetih videti vzgojitelje v veri.
4. Dobri Bog, prosimo te za vse imetnike molitvenih kartic Slovenskega katehetskega urada in Društva katoliških pedagogov Slovenije, naj še naprej vztrajajo v redni molitvi.
5. Dobri Bog, prosimo te za vse rajne pedagoge ter vse rajne katehete in katehetinje. Z večnim življenjem jim povrni za vse dobro, ki so ga storili.

V Društvo katoliških pedagogov Slovenije je včlanjenih preko 450 učiteljev in pedagogov iz vse Slovenije. Člani so zaposleni v večji meri v javnih vzgojno izobraževalnih ustanovah. Na drugi strani je za katehezo otrok v letu 2019 skrbelo 647 laičnih katehetov.

»Kjer sta namreč dva ali so trije zbrani v mojem imenu,
tam sem sredi med njimi.« (Mt 18,20)